

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma

Reilusti ja oikeudenmukaisesti kohti kestävästä
yhteiskuntaa

Kaupunginhallitus 2.5.2023

Kehitysohjelman tarkoitus

Luonnonvarojen kestävä käyttö on johtanut luontokatoon ja ilmaston lämpenemiseen. Luonnon kantokyvyn varmistaminen on edellytys elämälle ja näin myös hyvinvoiville yhteiskunnille ja taloudelle. Toimia tarvitaan sekä globaalilla että paikallisella tasolla.

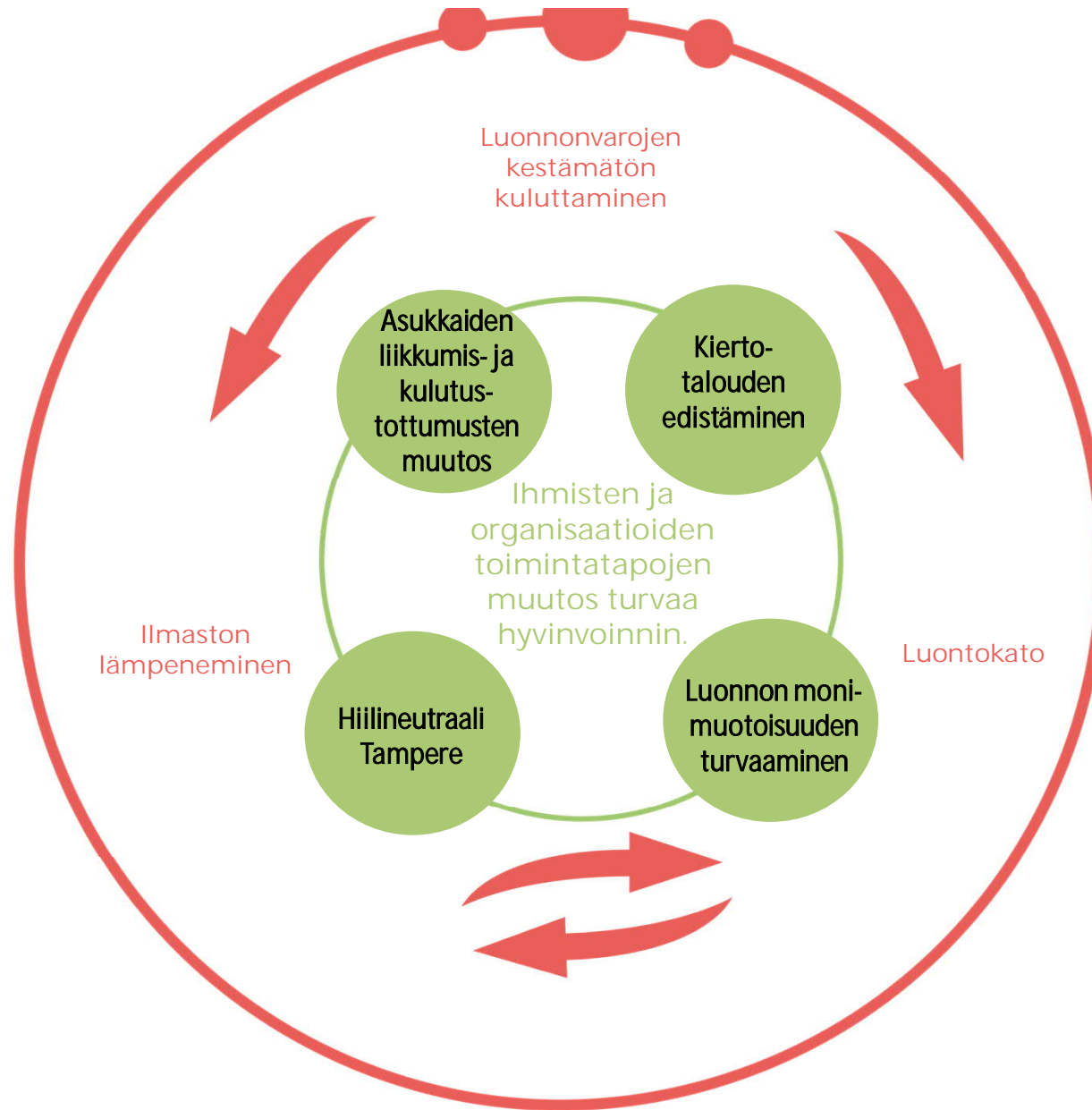
Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma keskittyy hillitsemään ilmaston lämpenemistä sekä turvaamaan paikallisesti luonnon monimuotoisuutta ja pysäyttämään sen heikkenemisen.

Kehitysohjelman myötä kaupungin ilmasto- ja luontotyöhön mukaan otetaan myös asukkaat ja yritykset, joita ilman emme saavuta tavoitettamme olla hiilineutraali vuonna 2030.

Kehitysohjelma vahvistaa tamperelaisten hyvinvointia.

Toimimalla
torjumme **uhkia**
ja etenemme
kohti yhteistä
tavoitettamme.

Luonnon
kantokyvyn ja
monimuotoisuuden
säilyttäminen
turvaa elämää,
hyvinvoivaa
yhteiskuntaa
ja taloudellista
toimintaa.

Toimenpidekokonaisuuksien nykytila

Hiilineutraali Tampere

- Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartta ohjaa työtä
- HAASTE: nykyisillä toimilla emme pääse tavoitteeseen 2030 – haasteena liikenteen päästöt

Luonnon monimuotoisuus

- LUMO-ohjelma käynnistyi suunnitellusti
- HAASTE: nopeasti kasvava kaupunki asettaa haasteita luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin turvaamiselle

Asukkaiden liikkumis- ja kulutustottumusten muutos

- Kulutuksen ja liikkumisen päästöt eivät ole laskeneet - kaupungin toimet eivät riitä
- HAASTE: Tamperelaiset eivät tunnista oman elämäntapansa kestävyshaasteita ja mahdollisuuksia

Kiertotalouden edistäminen

- Kaupunkikonsernissa ja yksityisellä sektorilla tehty hyviä ja palkittuja kokeiluja
- HAASTE: Työn tavoitteellinen ja koordinoitu johtaminen ja hyvien käytänteiden vieminen osaksi arkityötä ja prosesseja

Kehitysohjelman kokonaisuudet

Hiilineutraali Tampere

- Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartan raportointi, päivittäminen
- Ilmastobudjetti

Tavoite: Kaupungilla on yhtenäinen ilmastovaikuttamisen toimintamalli ja kaupungin ilmasto-, ympäristö- ja kiertotaloustoimet tunnetaan myös kansainvälisesti.

Luonnon monimuotoisuus

- Toimenpiteiden toteuttaminen ohjelman mukaisesti
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen yritysten ja asukkaiden kanssa

Tavoite: Luonnon monimuotoisuusohjelma toteutuu ja luonnon monimuotoisuus huomioidaan kaikessa kaupungin toiminnassa.

Asukkaiden liikkumis- ja kulutustottumusten muutos

- Kestävä elämäntapa ja kulutustottumukset
- Liikkumistapojen muutos
- Datan hyödyntäminen

Tavoite: Tamperelaisten tietoisuus, osaaminen ja motivaatio kestävästä elämäntavoista on lisääntynyt.

Kiertotalouden edistäminen

- Kiertotaloussuunnitelma
Omat toiminnot (ml. konserniyhtiöt) kiertotalouden mahdollistajina
- Ohjelman edetessä syntyvät uudet projektit ja osakokonaisuudet
- Ilmastokumppanuustoiminta

Tavoite: Tamperelaisten yritysten kiertotalouden mukainen liiketoimintaympäristö on parantunut ja kaupungin kiertotaloussuunnitelma toteutuu.

Kehitysohjelman toiminta ja mittarit

Hiilineutraali Tampere

- Hiilineutraali Tampere 2030 - tiekartan toimenpiteiden toteuma
- Ilmastobudjetin toteuma
- Aktiivisuus kv-verkostoissa

Luonnon monimuotoisuus

- Luonnon monimuotoisuusohjelman toimenpiteiden toteuma
- Luonnon suojelualueiden määrä kokonaispinta-alasta

Kehitysohjelman toimintaperiaatteet:

- Yhteistyö ja osallisuus
- Viestintä ja markkinointi
- Datan hyödyntäminen
- Hyvien käytäntöjen skaalaaminen

Asukkaiden liikkumis- ja kulutustottumusten muutos

- Asukastilaisuudet ja viestinnän tavoitavuus
- Kyselytutkimuksen osoittama muutos kulutus- ja liikkumistottumuksissa
- Liikennemäärien muutos
- Uudet visualisoidut tottumusten mittarit

Kiertotalouden edistäminen

- Kiertotaloussuunnitelmassa toimenpiteittäin määritellyt mittarit
- Ilmastokumppaneiden määrä ja aktiivinen toiminta

Koko kaupunkia koskevien ympäristö-, luonto- ja ilmastomittareita kehitetään ja tämä kehitystyö huomioidaan myös kehitysohjelman mittaamisessa. Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää teknologiaa mittauksessa.

Pysyvä muutos ja yhteistyö

- Haluamme valituilla toimintatavoilla tavoittaa ja havahduttaa asukkaat, yritykset ja organisaatiot kestävyysmuutoksen välttämättömyyteen ja käynnistää muutoksen kohti kestäviä toimintatapoja. Muutos ei tapahdu hetkessä.
- Lopullisena tavoitteena on, että kestävästä elämäntavasta, kiertotalouden toimenpiteistä ja hiilineutraaleista toimintatavoista tulee osa kaikkea perustoimintaamme, ei poikkeus tai kokeilu.
- Kehitysohjelman yksi toimintaperiaatteista on yhteistyö ja osallisuus. Yhteistyötä tehdään monien eri tahojen kanssa:
 - Kaupunkiorganisaation sisällä mm. tiekartan, kiertotalouden ja osallisuuden teemoissa.
 - Palvelualueiden omien kehittämisprojektien kanssa esim. perusopetuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatus
 - Muiden strategisten kehitysohjelmien kanssa yhteisissä teemoissa (datan hyödyntäminen, kestävä kaupunkirakenne ja kiertotalous, lähimatkailu)
 - Konserniyhteisön kanssa tiekartan, kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden edistämisessä
 - Yritysten kanssa kiertotaloudessa, luonnon monimuotoisuudessa ja ilmastokumppanuuksissa
 - Yhdistysten, järjestöjen ja asukkaiden kanssa osana asukastyötä

Asukastyön kohdealueet

LÄNSI:

Tesoma, Tohloppi, Rahola, Ikuri

- Lähijuna ja uudenlaiset matkaketjut
- Monenlaisia perheitä ja asumistapoja, alhaisempi tulotaso
- Tesomalla jotain palveluja, mutta isommat kaupungit Lielahdessa (1-5 km)

ETELÄ:

Vuores

- Kehittyvä alue, uusi suora bussiyhteys
- Enemmistö yksinasujia, myös pariskuntia ja lapsiperheitä
- Suht paljon palveluja lähellä, isommat kaupungit 5 km päässä

KOILLINEN:

Leinola ja Vehmainen

- Kestävää liikkumista ei voi rakentaa vain joukkoliikenteen varaan
- Korkeampi tulotaso, omakotiasujat, lapsiperheet
- Palvelut Koilliskeskuksessa (3-5 km)

- Kehitysohjelman asukastoiminta keskitetään muutamalle kohdealueelle.
- Alueet edustavat Tampereen erilaisia alueita mm. liikenteen päästöjen, kestävän liikkumisen mahdollisuuksien, palveluiden sekä asukkaiden tulotason, perhemuodon ja asuntotyypin perusteella.
- Kohdealueilla hyväksi havaittuja toimintatapoja on myöhemmin tarkoitus levittää laajemmalle.

Uusi kohdealue ratikan vaikutusalueelta

- Ratikka-alueita ei ollut alun perin mukana kohdealueina, sillä niiden liikkumismahdollisuudet muuttuvat merkittävästi ilman ohjelman toimenpiteitäkin.
- Muutosta voidaan kuitenkin vahvistaa ohjelman toimintaperiaattein esim. viestimällä ratikkaa tukevista liikkumisen mahdollisuuksista sekä ottamalla asukkaat mukaan liikkumistottumusten muutosta tukevien toimenpiteiden suunnitteluun.
- Ehdotamme uudeksi kohdealueeksi Niemenrannan ja Lentävänniemen aluetta. Ohjelman toimenpiteitä toteutetaan näillä alueilla vuosina 2024-25, vuosi ennen ja vuosi jälkeen ratikan aloituksen.
- Lähtöselvitys, kohdealuetyö ja raportointi toteutetaan eri aikataulussa muihin kohdealueisiin verrattuna ja vaatii jonkin verran lisäresursointia vuosille 2024-25.

Ohjelman edistyminen 2022

KH hyväksyi 20.6.2022 kehitysohjelman ohjelmasuunnitelma, kaupungin kiertotaloussuunnitelman ja luonnon monimuotoisuusohjelman. Rekrytointiin ohjelmapäällikkö (aloitus 1.5.2022) ja suunnittelija (14.11.2022). Pormestari nimesi ohjausryhmän 2.12.2022.

Hiilineutraali Tampere

- Tampere valittiin 100 ilmastoneutraalin edelläkävijäkaupungin joukkoon.
- Tiekartan toimenpiteistä on valmistunut 18% (43 kpl)
- Päivitimme Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartan. Nyt 305 toimenpidettä, joista 69 uutta. Mukana myös ilmastomuutoksen sopeutumisen toimenpiteitä.
- Toteutimme ilmastobudjetin jo suunnittelun tueksi kehysvaiheeseen

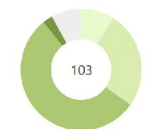
Toimenpiteiden vaiheet
Käynnistettyjen ja valmiiden toimenpiteiden määrä

Luonnon monimuotoisuus

- Käynnistimme LUMO-ohjelman, toimenpiteistä
- 57% (64 kpl) jo toteutuksessa
- Määrittelimme toimenpiteille vastuuhenkilöt
- Toteutuneita toimenpiteitä:
 - Maankäytön ja asuntopolitiikan linjaukset
 - Hulevesitiimin uusi henkilö
 - Asukastyötä monin eri tavoin
- Luonnonhoitotyötä on tehty myös valtionavustuksella
- Terveyttä Tampereen luonnosta-selvitys käynnistynyt

Toimenpiteiden vaiheet
Käynnistettyjen ja valmiiden toimenpiteiden määrä

Asukkaiden liikkumis- ja kulutustottumusten muutos

- Rakensimme yhteistyöverkostoja ja käynnistimme asukastilaisuudet (10 kpl)
- Kestävän ruokajärjestelmän toimintasuunnitelma yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (FUSILLI-hanke)
- Käynnistimme kasvatuksellisen ruokaboksikokeilun yhteistyössä perhetyön kanssa (03/23 asti)
- Liikkumisen hiilijalanjälkilaskurin käyttäjiin vaikuttamisen satunnaistutkimus (KELI-projekti)
- Kilpailutimme kansallisen hankintana baseline-selvityksen (toteutus 02-04/23)

Kiertotalouden edistäminen

- Käynnistimme kiertotalouden erityisasiantuntijan rekrytoinnin
- Käynnistimme kiertotalousliiketoiminnan ja yhteistyömallien kehittämisen KIERTOTRE-hankkeen yhteistyössä Business Tampereen kanssa.
- Laajensimme ilmastokumppanuustoimintaa.
Kumppaneita on nyt 109 yritystä ja yhteisöä Pirkanmaalta.

Ohjelman tavoitteet vuodelle 2023

Hiilineutraali Tampere

Toteutetaan Hiilineutraali Tampere 2030-tiekartan toimenpiteitä eri puolilla organisaatiota.

Lisätään raportoinnin vaikuttavuutta tuottamalla tietoa ilmastoasioista budjetoinnin eri vaiheisiin.

Valmistaudutaan tiekartan laajempaan päivitykseen vuonna 2024.

Osallistutaan aktiivisesti kansainväliseen ja kansalliseen yhteistyöhön.

Luonnon monimuotoisuus

Toteutetaan LUMO-ohjelman toimenpiteitä eri puolilla organisaatiota.

Jatkokehitetään LUMO-ohjelman seurantaindikaattoreita.

Asukkaiden kulutus- ja liikkumistottumusten muutos

Kohdealueiden yhteiskehittäminen ja asukastyö on käynnissä.

Ohjelma näkyy alueilla tapahtumien, yhteistyössä tehtyjen kokeilujen ja viestinnän kautta.

Baseline-selvitys on tehty ja sen tuloksia hyödynnetään ohjelman toimenpiteissä

Datatyön kokonaisuus on selkeytynyt ja käynnistetty

Kiertotalouden edistäminen

Kiertotaloussuunnitelman toteutus on käynnissä kaupungin yksiköiden kanssa.

Kiertotalousyhteistyötä tehdään yhdessä yritysten kanssa.

Ilmastokumppanuustoimintaa laajennetaan seudullisesti.

Ohjelman painotukset 2024

Hiilineutraali Tampere

- Hiilineutraali Tampere 2030-tiekartan laaja päivitys yhteistyössä yksiköiden kanssa

Luonnon monimuotoisuus

- Luonnon monimuotoisuus-ohjelma painottuu erityisesti asukastyöhön

Asukkaiden kulutus- ja liikkumistottumusten muutos

- Asukkaiden tarpeista lähtevät, yhteiskehittämisen kautta muodostuneet kestävän elämän kokeilut alueilla
- Datatyön kokonaisuus esim. ihmisten omiin tietoihin ja elämäntapoihin liittyvän dataprojekti, seurantaselvityksen toteutus

Kiertotalouden edistäminen

- Kiertotaloussuunnitelman toteutus jatkuu yhteistyössä yritysten kanssa

Ohjelman budjetti

- Ohjelman budjetti kattaa
 - henkilökulut (ohjelmapäällikkö ja suunnittelija)
 - asukastyön toteuttamisen ja pienimuotoista datatyötä
 - kiertotalouden ohjaamisen kustannukset
- Ohjelmaa tukevat myös eri tahojen kanssa yhteistyössä, mutta heidän vuosisuunnitelmassaan toteutetut kokonaisuudet esim. tiekartan, kiertotaloussuunnitelman ja luonnonmonimuotoisuusohjelman toimenpiteet.
- Erityisesti asukastyön varmistamiseksi usealla alueella sekä datatyön toteuttamiseksi ohjelma tarvitsee lisärahoitusta vuosille 2024 ja 2025.
- Luonnon monimuotoisuustyön toteuttamiseen tarvitaan lisäresursointia yksiköille tai ohjelmaan

Päätösehdotus

1. Luonnon monimuotoisuus nostetaan kehitysohjelmassa keskeiseksi kehykseksi.
2. Lisätään kehitysohjelman uudeksi asukastyön kohdealueeksi Niemenranta ja Lentäväniemi, jossa ratikan tuomia liikkumisen mahdollisuuksia tehostetaan ohjelman keinoin.

